



# *Petru Dumitriu – oamenii înving!*

---

**Ioan STANOMIR**

Universitatea București, Facultatea de Științe Politice  
University of Bucharest, Faculty of Political Sciences  
Personal e-mail: ioan\_stanomir@yahoo.com

---

## *Petru Dumitriu - People Vanquish!*

The meteoric rise to fame of Petru Dumitriu is one of the most significant intellectual tales of the communist era. Enjoying a status of great prestige and blessed with all the trappings of a classic, Petru Dumitriu remained, for more than a decade, until his exile to the West, the very epitome of the newly emerging literature to be written under the guise and inspiration of the communist party. The goal of this essay is to investigate a key layer of Dumitriu's work, namely the social and ideological contribution to the creation of a socialist-realist discourse. The manipulation of tradition, the praise of the totalitarian rule, the commitment to supporting the dominant position of the Party, these are the key ingredients to be found in his essays. This article aspires to be a contribution to the intellectual history of Romanian communism.

Keywords: Communism, writer, totalitarianism

---



În anii dintre 1948 și 1960, Petru Dumitriu ilustrează condiția scriitorului-pontif în spațiul Republicii Populare Române. Grandoarea și servituțele carierei intelectuale în regimul de democrație populară sunt de recuperat în traseul său biografic. Gloria, bunăstarea, recunoașterea canonică sunt atributele identificabile în acest segment cronologic al biografiei sale. Ceea ce urmează, după evadarea în Occident, este parte din narațiunea pe care scriitorul Petru Dumitriu o pune în pagină, angajat, în spiritul indicațiilor de partid. Doar de că, de aceasta dată, „dușmanul poporului” este chiar fostul artist ortografiat cu majusculă. Opera de *damnatio memoriae* orchestrată de PMR nu este cu nimic mai violentă, retoric, decât seria de campanii instigate de eseistul Petru Dumitriu. Un anume sens al simetriei simbolice era respectat de către destin.

Asemeni lui Horia Lovinescu, Petru Dumitriu vine către lumea nouă a RPR încărcat de o ereditate socială bolnavă. El nu aparține, genetic, materialului ideal din care urmează să fie plămădită umanitatea comunistă. El este permanent vulnerabil din dublul unghi al familiei și al sensibilității afirmate anterior lui 1948. Reinventarea

scriitorului este cu atât mai spectaculoasă cu cât primele proze ale debutului trădau apartenența lui Petru Dumitriu la o matrice stilistică depărtată de literatura angajată predicată de partid imediat după 1945. Prin rafinament și dicțiune, Dumitriu, cel din 1947 / 1948, este parte din „generația pierdută” a lui Chihaia, Vona sau Tonegaru. În absența cezurii comuniste, nu este dificil de anticipat care ar fi fost poziția sa în câmpul cultural. Una care nu ar fi evocat prin nimic tezismul radical al ficțiunilor și intervențiilor sale publicistice.

Până la un punct, istoria lui Petru Dumitriu este una încărcată teologic de păcat și de redempțiune ratată. Opțiunea existențială pe care scriitorul o face, în anii realismului socialist, îi determină identitatea umană și intelectuală, în egală măsură. Dincolo de confesiunile tardive, realizate în interviurile de după 1989, confesiuni ce trimit la rațiunile justificând convertirea și producția abjectă de propagandă, ceea ce rămâne este opera însăși scrisă în România, o operă ce poartă dubla pecete a talentului și imoralității asumate deliberat. Pactul faustic pe care îl încheie Petru Dumitriu îl împinge către Parnas, în momentul în care congenerii

săi sunt confrunțați cu moartea sau tăcerea, timp de decenii. Gloria la care visează Creatorul îi este oferită. Prețul este contaminarea ideologică a unui intertext vast, ce poartă pecetea geniului ficțional. Tragedia lui Petru Dumitriu răspunde, în oglindă, traseului bulgakovian. Dacă ultimul preferă tăcerea și reclusiunea, punându-și speranțele în cartea ce supraviețuiește flăcărilor, prozatorul român face parte din umanitatea contorsionată și grotescă a Casei Griboedov. El nu este, mutatis mutandis, decât un Latunski autohton, un inchișitor solidar cu întreaga ticăloșie contemporană.

Exilul este marcat de tentativa de mântuire refuzată. Romanele din exil transcriu această a doua renaștere compromisă a scriitorului, renaștere care să neutralizeze și să transfigureze potențialul compromisului maculant anterior. Suspendat între lumi, renegat de regimul care l-a creat și neacceptat de un exil ce îl resimte ca pe un corp străin, Petru Dumitriu va reveni în România postcomunistă ca o fanteză devitalizată, ca un spectru ce bânuie în prelungirea celui care a fost și a murit. Convertirea din exil la catolicism, ca și mărturisile de după 1989, nu pot răscumpăra păcatele tinereții.<sup>1</sup>

Dintr-o perspectivă asumat *est-etică*, cazul lui Petru Dumitriu ipostaziază, exemplar, impasul intelectual definind identitatea scriitorului complice cu regimul de democrație populară. Atunci când delatiunea și represiunea sunt fapte cotidiene, aderarea și solidaritatea entuziastă sunt semnele caționării răului totalitar. Triumful lui Petru Dumitriu este consacrat în anii în care dușmanii, suspectii, cei neutrii ideologic sunt lichidați, programatic. Paginile sale se află în vecinătatea unor destine documentabile, de la Vladimir Streinu la Dinu Pillat.

În adâncul lumii pe care o celebrează textele sale encomiastice se află suferința și moartea intelectuală. Și chiar și atunci când geniul pare a învinge propaganda, (cum este cazul "Cronicii de familie"), ceva din toxicitatea verbului de partid se strecoară în operă, aducând cu sine un venin ideologic al cărui gust persistă, peste decenii. Ca și G. Călinescu, cel din "Scrinul Negru", Petru Dumitriu exploatează, baroc, agonia unei lumi. În anii în care vasta sa construcție epică este publicată, burghezo-moșierimea stigmatizată ficțional este supusă tratamentului de lichidare/extermine. Saga lui Petru Dumitriu nu este una inocentă ideologic. Decadența etalată aici răspunde comandamentului partinic. "Cronica de familie" este o "citadelă sfârâmată" extinsă epic. Prăbușirea lumii vechi este predeterminată istoric, legic, de chiar păcatele înscrise în codul genetic al elitei înlăturate la 1948. Dorința de putere, avariția, indiferența la omenesc și suferințele sale sunt păcatele pe care aristocrația este chemată să le ispășească, în anii facerii lumii. Balzac inspirat de partid, scriitor angajat, Petru Dumitriu acompaniază, rafinat și cosmopolit, sângheroasa cosmogonie comunistă. Ficțiunea sa, oricât de elaborată, este, la o lectură

politică și contextualizantă, un pendant al confiscării demnității umane.

### Vino și vezi!

Petru Dumitriu nu este doar scriitorul laureat al regimului de democrație populară, ci și eseistul/cronicarul ce documentează progresele facerii lumii. Erudiția și sofisticarea intelectuală nu anulează existența unui numitor comun ce îl plasează în compania lui N. Moraru sau Ion Vitner. Asemeni criticilor canonici ai realismului socialist, Petru Dumitriu ambiționează să coloreze teologic proza de idei. Lauda paradisului comunist este dublată de filipica înnaripată- lupta cu "dușmanii" din interior sau din afară face parte din fișa antropologică a epocii, fișă recuperabilă și în identitatea intelectuală a lui Petru Dumitriu. Scriitorul devenit critic și reporter se privește pe sine, înainte de toate, ca un spirit angajat în marele front al schimbării. El este un "inginer de suflete noi", a cărui vocația organică este solidaritatea cu cei ce muncesc, servind un partid eliberator.

Exercițiile intelectuale din "Despre literatură și cărți" sunt un autentic tur de forță al creatorului. Atent la comanda PMR, Petru Dumitriu imaginează carnetul de bord al intelectualului angajat. Denușarea "lumii vechi" și a producției ei literare, fascinația față de modelul sovietic, reflecțiile în marginea zidirii socialiste sunt punctate, rând pe rând, în ceea ce poate fi privit ca un volum paradigmatic pentru publicistica realismului socialist. Ortodoxia lui Petru Dumitriu este perfectă și impresionantă. Insurgența nu își are locul în templul rațiunii dialectice. Proza de idei reflectă schimbările de structură și de suprastructură, atentă la mutațiile în consistența umanității înseși. Reeducarea cititorului trece prin reeducarea lui Petru Dumitriu însuși. Fișele de notație ale scriitorului sunt destinate să întărească sentimentul de comuniune cu publicul său. Artistul este, acum, duhovnic și luptător neobosit.

Mutațiile canonice intervenite după 1948 modelează discursul critic al lui Petru Dumitriu. Tentația detașării de ordinea burgheză este vizibilă aici. Lectura marxistă introduce un determinism implacabil. Relevanța literaturii occidentale contemporane este limitată, de vreme ce ea este marcată de impasul intelectual generat de criza societății capitaliste. Combaterea cosmopolitismului și a admirației necritice față de formulele vestice este o datorie pe care orice intelectual progresist este chemat să și-o asume. Cu atât mai mult cu cât seducția occidentală riscă să corupă tinerele talente din lagărul democratic, îndreptându-le către un parcurs al pierdutei și ratării. "Eroiii întunecați", evocați de Petru Dumitriu, nu mai pot servi ca sursă de inspirație noii literaturi.

Aceasta din urmă rupe cu această zonă de umbră,

căutând lumina care nu are nimic în comun cu cei ce investighează spațiile tenebroase ale sufletului omenesc. Ceea ce acuză Petru Dumitriu, atent la arcele dialectice, este absența orientării ideologice în măsură să ghideze creatorul în labirintul contemporan. Dramaturgia lui Pirandello ori O'Neill indică până la ce punct critica lipsită de amprenta marxistă poate eșua în celebrarea morții și a întunericului. Ca de atâtea ori, ieșirea din acest blocaj este cea anunțată de marele octombrie 1917. Realitatea, iar nu reveriile pesimiste, trebuie să fie izvorul către care se îndreaptă prozatorii și dramaturgii RPR:

„De aceea, ei nu sunt valabili pentru a oglindi altceva decât ideologia născută din criza în care se află societatea burgheză, criză ce nu se poate rezolva decât prin dispariția acestei societăți și înlocuirea ei cu cea socialistă, a cărei ideologie conține valori morale potrivite creerii de eroi, care prin umanitatea lor victorioasă vor atinge cele mai înalte culmi ale artei.”<sup>2</sup>

Legică, orientarea către noul realism (socialist) ajută la depășirea blocajelor induse de predilecția pentru “formalism”. Un defect central al creației, formalismul ascunde o întregă patologie intelectuală a modernității, patologie definită prin tendința artiștilor de izolare din contextul social și repliere către un obiect textual ininteligibil și inaccesibil maselor populare. Maniheismul lui Petru Dumitriu este acela al epocii cu care alege să se solidarizeze. Stigmatizarea oricărui experiment literar se realizează în numele “apartenenței de clasă”. Despărțirea democrațiilor populare de avangarda cu care au cochetat la debuturile lor este asumată ca temă centrală în eseurile sale. Suprerealismul încetează să mai fie privit ca posedând un potențial revoluționar, fiind citit, jdanovist, ca parte a marelui curent al artei înfeudate exploataților. La un deceniu de la resurecția suprerealismului românesc, prin Gellu Naum, D. Trost sau Gherasim Luca, piatra tombală este așezată peste acest moment istoric. Complicitatea cu André Breton devine un incriminabil penal. După cum fizionimia lui Joyce este paradigmatică pentru devitalizarea formalistă a artei occidentale, artă ce pare incapabilă să vorbească unui cititor recrutat din poporul muncitor și cinstit.

Jocul cu cuvintele în turnul de fildeş nu mai poate fi tolerat în Republica Populară. Drumul către realismul socialist este, simbolic, un drum înapoi către marea tradiție a lui Homer și Herodot, un drum către monumentalitatea creației destinate să dureze peste secole, ca un testament al unei epoci fără precedent în istoria umanității. Discursul lui Petru Dumitriu este discursul normativ și inchizitorial al lui N. Moraru:

„Îi este dat epocii noastre să se îndrepte către o



Petru Dumitriu

Sursă foto: [http://www.revistaclipa.com/wp-content/uploads/2010/12/clipa\\_21\\_final-61.jpg](http://www.revistaclipa.com/wp-content/uploads/2010/12/clipa_21_final-61.jpg)

formulă nouă și supremă a principiului realist, care comportă nu numai o atitudine obiectivă față de realitate, redată în bogăția ei, subliniindu-se aspectele ei esențiale și adânci și aspectul ei dinamic- dar mai comportă și o anumită concepția asupra formei, corespunzătoare fondului acestei ideologii. Și anume concepția unei forme subordonate fondului, dar servindu-i la maximum prin expresivitatea ei, și totuși sobră, ca să nu se facă uitată tocmai osatura internă a operei de artă. Această concepție este a unei clase sociale în ascensiune; cea opusă este a uneia aflate în ultima ei criză.”<sup>3</sup>

Previzibil, această nouă artă credincioasă realismului cald și vibrant este arta sovietică. Canonul sovietic este canonul de la care se revendică energia lui Petru Dumitriu. Scrișul sovietic posedă marile calități pe noua artă a RPR este obligată, la rândul-i, să le emuleze: puterea vizionară și claritate ideologică, în sens comunist. Așadar, nu formalismul emasculat occidental, ci căldura omenească a unui text care să fie solidar cu marile bucurii și împliniri ale timpului său. Invocarea lui Gorki, în acest context, este ritualică. De la 1934, de la “Congresul Uniunii scriitorilor sovietici”, silueta lui Gorki este cea în jurul căreia se organizează imaginarul realismului socialist. Cu o biografie exemplară și cu o operă fără egal, Maxim Gorki este lumina de far ce orientează pe cei ce navighează către limanul comunist. Critic al capitalismului și „americanismului”, adversar implacabil al țarismului, profet al revoluției, Gorki sfârșește, dialectic, prin a fi noul Homer ce își închină odele realității sovietice, sub semnul bucuriei contagioase.

„Eroismul” literaturii lui Gorki va inspira eroismul unei literaturi sovietice. În acest mod, ca în nici un alt spațiu intelectual, tradiția și patosul revoluționar fuzionează, fiind puse în serviciul dragostei de popor. Angajamentul lui Petru Dumitriu, acela de a păși pe

urmele lui Gorki, este angajamentul inginerilor de suflate noi din RPR:

„Ținta înaltă a oricăruia dintre povestitorii și poeții noștri e să creeze un Pavel Vlasov, o Mamă, un Cutuzov; să aibă accentele arzătoare ale lui Gorki, atunci când atacă pe urmașii milionarilor descriși de el în urmă cu patruzeci de ani.(.. ) Deasupra mulțimilor luptătoare, paginile măiestre ale lui Gorki flutură ca niște pescăruși, pasărea cu care poate fi asemuit el însuși, vestitorul furtunii revoluționare, burestvestnic, sau, cum spune Sadoveanu, *pasărea halcion, care hălăduiește în limanurile mării.*”<sup>4</sup>

Dialogul dintre arta realist-socialistă din țările de democrație populară și cea sovietică este pilonul unei noi direcții sincronizatoare. În universul resacralizat pe care îl fondează socialismul real, orizontul mitic este reprezentat de produsele ficționale și poetice pe care scriitorii le confecționează, industrial, în baza comenzii de partid. Autonomia obiectului literar este înlocuită de viziunea, profund premodernă, a cuvântului ce mișcă și educă.

Pozitivitatea eroilor sovietici nu se mai raportează la cerințele criticii “burgheze”, ci aspiră să grăbească un proces radical de renovare/ reînțemeiere a umanității. În forme diferite, cu un vocabular schimbător și adaptat contextului în perpetuă mutație, PMR/ PCR va rămâne atașat acestui model de adâncime al artei ca demers prometeic. Insistența partidului pe clarviziunea ideologică este perfect explicabilă: monopolul logosului se cere tradus în monopolul reprezentării revoluționare a realității. Textul este un construct ideologic, prelucrat în laborator și destinat să miște conștiințe, să educe și să ofere inamicului de clasă un chip. Reflecțiile lui Petru Dumitriu în marginea canonului sovietic încastrează o veritabilă artă poetică. Înțelegerea spiritului de partid este parte integrantă din educația unui autentic prozator.

„Cu asemenea eroi, pătrunsă de un asemenea patos, literatura sovietică formează cititori aidoma cu eroii ei. Puterea de educare a maselor e uriașă. Eu însumi am văzut pe șantierele țării tineri care păseau în viață purtând în inimă eroi ai literaturii sovietice- și nu e de mirare că acest tineret e plin de abnegație în munca sa. El învață din cărțile sovietice. Literatura sovietică este o școală de viață. Din ea au învățat și învață oamenii sovietici, care clădesc hidrocentralele gigantice de pe Volga, redau viață stepelor, taie canale de irigație și sădesc perdele de păduri, acolo unde oaze și orașe moarte dorm sub nisipul pustiului. La această înaltă școală de oameni noi învață muncitorii uzinelor noastre, ca și conducătorii de gospodării colective.”<sup>5</sup>

Cosmogonia sovietică își află în Petru Dumitriu cântărețul entuziast și vibrant. Imnul închinat Revoluției de la 1917 este dedicat redeșteptării omenirii descătușate. Paradisului sovietic îi răspunde infernul capitalist. Esecistul este un Vergiliu ce inițiază pe cititor în adâncurile terifiante ale Americii. Aici, contrastul cu seninătatea Uniunii Sovietice este surprins în tonuri îngroșate. Breugheliană, America de Nord este iadul în ale cărui bolgii clocotesc păcatele îngrozind pe credinciosul comunist. Spațiul de dincolo, (către care Petru Dumitriu însuși se îndreaptă în 1960) își exportă, malefic, emisarii săi grotești, încercând să corupă, să distrugă și să murdărească. Violența de poster cinematografic impresionează pe cititor. Războiul de agresiune este determinat, în ultimă instanță, de acest hybris străin lumii democrat-populare.

„Dar coșmarul există încă. Cum veneau în Evul Mediu șobolanii ciumei din port în oraș, așa pornesc din birourile marilor afaceriști, mai ales americani și englezi și din birourile Pentagonului, planurile de agresiune militară, tratatele “despre asasinat considerat ca una din arte”, valorile de întuneric ce încearcă să înec țările supuse încă exploatării. Prin manevre politice, planuri militare, de la catedra universităților, prin presă, cărți și filme și până din amvonul predicatorilor se revarsă valul acesta de ură.”<sup>6</sup>

În narațiunea lui Petru Dumitriu, identitatea dușmanului poporului este schițată fără ezitare. Alianța dintre puterea Pentagonului și reacțiunea locală este denunțată, fiind un avertisment ce vizează întărirea vigilenței revoluționare. Scriitorul este un soldat în marea confruntare. Compromisul cu rămășițele burghezo – moșierimii este inacceptabil. Lupta se cere dusă până la capăt și fără milă. Mesajul eseurilor sale trimite către liturghia urii de esență orwelliană. Deposedat de omenesc, consumat de ură, “Fostul” este personajul pe care Securitatea Poporului îl anihilează/ extermină. Relația dintre text și crima de stat trece în pagina lui Petru Dumitriu, cu o sinceritate liminară. Nici o îngăduință, nici o milă inamicilor lumii noi!

„Unul dintre ei, mai ales, gesticula cu mișcări de sprietitoare de ciori devenită vie și pe care flutură zdrențele. Vorbea cu o însuflețire bolnăvicioasă și arăta spre blocurile, muzeul, sala de conferință, teatrul care mărgineau bulevardul.

–Aici, monșer! Aici, drept în mijloc! Una. Una singură și totul ar fi ras. Pe o rază de un kilometru și jumătate totul ar fi ras, spulberat, dezagregat! Încă nu se știe cum rezistă clădirile din beton armat. Dar vor rămâne cel mult scheletele de fier, dislocate, dezarticulate.





(...)

Omul răgușise de patimă. Nu mai știa unde se află și împins de viziunea apocaliptică a visului său descreerat, nu-și dădea seama că a ajuns la o răscruce. Un fluierat ascuțit îl trezi. Milițianul făcea semn. Vorbitorul se opri buimac, ca trezit din somn, se uită împrejur și întrebă:

Pe cine fluieră?

-Pe dumneata te fluier! Exclamă milițianul cu asprime. Îndărăt! Nu vezi semnalul?

Și-i arată semnalul luminos. Semnalul avea culoarea roșie.<sup>77</sup>

Privirea îndreptată de scriitorul din RPR către Uniunea Sovietică este o privire ațintită către viitorul RPR înseși. Ceea ce Uniunea Sovietică propune ca gramatică a umanității refondate (pacea, zidire, echilibru interior, entuziasm, credință în înțelepciunea partidului de a făuri viitorul), ochiul profetic al artistului decoperă și în contururile tinerei democrații populare. Nu este vorba de a o imitație sterilă, similară cu cea care a prezidat la nașterea României burghezo-moșierești, ci de injectarea în realitate a aceleiași bucurii de a trăi ce mobilizează popoarele din cea mai dreaptă dintre lumi. Comtaminarea este una prin excelență pozitivă.

Drumul către România care va fi trece prin elogiul adresat acestei țări fără de pereche, în care muncitorii se avântă pe schele acompaniați de tonurile muzicii simfonice, iar literatura este ghid de înțelepciune și curaj. În numai câțiva ani, progresele realizate sfidează imaginația. RPR are culorile puternice ale unui tablou propagandistic. Invitația lui Petru Dumitriu este la optimism și energie.

„Mulțumirea recoltelor colhoznice sau a audiției unei noi cantate de Șostakovici, mulțumirea constructorilor de mașini din Ural, a stahanoviștilor de la Kahovka sau mulțumirea culesului viilor de pe coasta Crimeei, noi le putem înțelege astăzi mai bine ca niciodată. Și la noi au început să apară peisajele de metal și de pământ răscolit ale marilor șantiere; și la noi vezi muncitori în sălile de concert și pe băncile universităților, și rulează filme în gospodăriile colective. E limpede că mergem tot mai iute pe drumul înșorit pe care merg de 35 de ani popoarele sovietice, pe drumul deschis în ziua în care Lenin a iscălit, cu mână sigură, Decretul asupra păcii și apoi și –a sprijinit pe mâna aceea fruntea boltită și înaltă și a visat o clipă la chipul viitorului.”<sup>78</sup>

Acest chip leninist al viitorului este, după 1948, realitatea cotidiană a RPR. O realitate pe care Petru Dumitriu o consemnează și o documentează cu seninătatea celui care a ales, luminat de partid și ajutat de masele largi populare. Trecerea de la împilarea

vechiului regim la cântecul de bucurie al șantierelor întrece în spectaculozitatea orice pagină de roman. Acolo unde până mai ieri se ridicau conacele hultanilor, țărănimea muncitoare are timp să citească și să lucreze tihnit. Nici o victorie nu vine fără un preț, iar călătoria scriitorului pe meleagurile lui Lazăr Cernea, (acel Lazăr de la Rusca din poemul lui Dan Deșliu) este ocazia de a reînvia clipele de înfruntare cu “bandiții din munți” și cu chiaburii însetați de sânge.

Sacrificiul activiștilor, milițienilor și securiștilor nu a fost însă în van, iar noile gospodării colective sunt monumentul care ilustrează, dincolo de orice îndoială, justetea politicii de partid. Ca și “fostul”, “chiaburul” este un dușman al poporului a cărui soartă este pecetluită, legic, fără ca nimic să nu poată interveni în acest curs al istoriei. Dincolo de pagina vibrantă de reportaj, dincolo de potemkiniada, se poate întrevădea suferința umană la care sufletul scriitorului- laureat rămâne insensibil. Căci în fața exterminării adversarului de clasă nu se cere vărsată nici o lacrimă.

Biografiile contemporane ale lui Petru Dumitriu sunt organizate în jurul elogiului genezei comuniste. Invariabil, prețul plătit pentru triumful PMR este trecut sub tăcere- o tăcere vinovată, care nu va înceta să îl bânuie pe artist în exil. Silueta lui Petru Toderici este perfect interșanjabilă cu a miilor de figuranți decebrați pe care democrația populară îi distribuie în rolurile de eroi ai progresului. Saltul de la viața de cioban la statutul de inginer este, în termenii reportericești ai RPR, o poveste de succes, una pe care, în câțiva ani, o immortalizează reporterii lui Alexandru Mirodan. Emisarul noii României în Germania Democrată este cel mai tânăr dintre sulijtorii cultului stahanovist al muncii.

Coborârea către realitate este regula de la care nici un scriitor democrat nu poate abdica. Contactul cu viața și cu cei ce lucrează în furnale oferă ocazia unei arte poetice. Transformarea țaranului în muncitor calificat nu este miracol, ci un fragment din romanul metamorfozelor RPR. Sfaturile lui Mânzatu Petru sunt cele ale unui iubitor de frumos. Eroii de mucava ai RPR nu vor fi niciodată oamenii de marmură ai lui Wayda.

„- E o meserie deosebită asta, să faci planuri de oraș, râde Mânzatu Petru. Îi plac și lui lucrurile frumoase. Are pe pereți tablouri care înfățișează flori și un răsărit de soare într-un cer furtunos. Îi plac și cărțile:

Dar, uite, e un necaz aici” de ce nu scriu scriitorii noștri într-o limbă mai ușoară, mai vioaie? Uite, romanul ăsta (și –mi arată o carte groasă, a unuia dintre scriitorii noștri de azi) mi-a fost greu să-l duc până la capăt. Iar “Anna Karenina”, măcar că e și mai mare, n-am putut să o las din mână... Ne trebuie cărți mai limpede scrise, tipărite cu loc mai mare între rânduri și pe care să le poți citi și a doua, și a treia oară.”<sup>79</sup>

Circulația temelor în imaginarul textual realist-socialist explică și întâlnirea dintre artiștii laureați, sub semnul celebrării Festivalului internațional al tineretului de la București. Asemeni lui Aurel Baranga, Petru Dumitriu este cronicarul izbânzilor regimului de democrație populară. Peisajul de la București este peisajul viitorului umanității întregi. Potențialul de punere în scenă al comunismului și de auto-mistificare al celor ce vin de dincolo de Cortina de fier este prins, ca într-un insectar, în consemnările lui Petru Dumitriu. Bucureștiul devine un loc de pelerinaj pentru cei ce se închină, cu venerație, soarelui de la Kremlin. Fraternitatea se întemeiază, intelectual, pe un aliaj de ură de sine occidentală și seducție comunistă. Lăsând în urmă vechea patrie, omul ce vine către socialism îmbrățișează o comunitate sudată prin fanatism și orbire ideologică.

Retopită în acest malaxor comunist, masa de națiuni se convertește în omenirea ce defilează în cadență stalinistă. Nimic nu este întâmplător în regia de la București. Lupta pentru eliberare națională este integrată în lista canonică de teme. Solidaritatea dintre tineri se face în numele unei religii seculare care le oferă, cu generozitate, aparența unei comunități. Deghizamentul imperial rus/sovietic este perfect și pacea este cuvântul de ordine ale acestei frății comuniste a inelului:

„Ce entuziasm uriaș a stârnit apariția tinerilor eroi din delegație !Ce entuziasm uriaș a stârnit apariția tinerilor eroi din delegația coreeană! Au fost îmbrățișați, sărutați, purtați pe sus, li s-au aruncat buchete de flori. După ce au plecat de pe stadion ca să-și ocupe locul în tribune, locul unde fuseseră ei a rămas presărat cu mii de buchete de flori.

Iar când au apărut vietnamezii- unii dintre ei în uniforma armatei de eliberare- tinerii francezi au rupt cordoanele și i-au purtat în triumf. Desfășurarea manifestației s-a întrerupt, căci tineretul francez voia să arate ce simte el despre războiul din Vietnam- și despre orice război între popoare!

Am văzut zeci de asemenea scene. Tinerii englezi îmbrățișau flăcăii și fetele din Malaya; un scoțian în kilt cadrilat se ținea frățeste de umăr cu un negru înalt, cu turban, din colonia Coastei de Aur.”<sup>10</sup>

În cele din urmă, aceste însemnări din vremea Festivalului de la București sunt și o meditație în marginea servituții voluntare a intelectualului în totalitarism. Misiunea textului nu este alta decât a participa, optimist, la potemkiniadă. Tabloul fericii colective din anul de grație 1953 poate fi amendat, dacă privirea trece dincolo de pojghița RPR și intră în tainele unui adânc ce adăpostește pe “dușmanii poporului”. În

decupajul lui Petru Dumitriu nu există loc pentru vocea victimelor. Scriitorul trece de partea călăului și exaltă bucuria născută din sânge, crimă și tiranie. Bucureștenii sunt figuranți în marea montare pe care PMR o organizează în cinstea oaspeților săi. Imnul lui Petru Dumitriu, închinat Bucureștiului comunist, acoperă sunetul închisorilor și lagărelor de muncă. Ceea ce rămâne pe peliculă este instaneul de bucurie colectivă. Scriitorul-laureat își ocupă, disciplinat, poziția în regia partinică.

„Și în acest cadru de sărbătoare, gazdele au fost bucureștenii, oamenii simpli, muncitori, intelectuali, funcționari, tineret din uzine, tineret din școli, tineret de pe stadioane. Cine n-a văzut familiile de bucureșteni în straie de sărbătoare, ieșind pe trotuare ca să aplaude șirurile nesfârșite de autobuze din care tinerii norvegieni, algerieni, sovietici, chinezi, canadieni fluturau mâinile, cine n-a văzut zâmbetele prietenoase, întâlnirile pe stradă între tineri bucureșteni și oaspeți, nu –și poate închipui ușor ospitalitatea firească a bucureștenilor.”<sup>11</sup>

#### Note:

1. Pentru cariera lui Petru Dumitriu în exil, a se vedea Florin Manolescu, „Enciclopedia exilului literar românesc, 1945-1989. Scriitori, reviste, instituții, organizații”, Editura Compania, București, 2003, pp. 259- 267.
2. Petru Dumitriu, „Despre viață și cărți”, Editura de Stat pentru literatură și artă, București, 1954, pagina 10.
3. Ibidem, p. 21.
4. Ibidem, p. 126.
5. Ibidem, p. 149.
6. Ibidem, p. 157.
7. Ibidem, pp. 157- `158.
8. Ibidem. P 176.
9. Ibidem, pp. 189- 190.
10. Ibidem. P. 207.
11. Ibidem. p. 214.

#### Bibliography:

- Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc, 1945-1989. Scriitori, reviste, instituții, organizații / The Encyclopaedia of Romanian Literary Exile, 1945-1989. Writers, Magazines, Institutions, Organizations*, Editura Compania, București, 2003.
- Petru Dumitriu, *Despre viață și cărți / On Life and Books*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1954